

adem daarmee verzet zij zich evenwel tegen de geest der tijd en de aangeprezen gelijkheid van man en vrouw: 'Wee der menschheid als het eeuwig-vrouwelijke zou ondergaan in een valschelijke – nagebootste mannelijkheid, die zoowel man als vrouw verlaagt'.²⁹

H.W.S. komt op voor de eigen inbreng van de vrouw. Als de oudste broer van Marianne Gunning, de bekende predikant J.H. Gunning J.Hz.,³⁰ in 1897 in zijn veelgelezen 'weekblad voor het christelijk gezin' *Pniël* wat denigrerend schrijft over de eindeloze borduursels van jonge meisjes en hun zitten uit te kijken naar de man die haar ten huwelijk zal vragen, reageert zij daar fel op. Zij noemt dit niet ridderlijk en spreekt over de vrouwelijke nulliteiten. Zij besluit haar reactie met de oproep 'Laat onze Bond het toonen aan onze christenbroeders, dat adellijke jonkvrouwen en flinke burgerdochters zoowel als kloeke, godvreezende dienstmeisjes wel degelijk samen kunnen werken voor het groote doel: de komst van het Koninkrijk!'.³¹ Gunning bood daarop zijn excuses aan.³²

Traditioneel was H.W.S. dus zeker niet. Hoewel zij zich verzette tegen de voorstelling die de schrijfster Anna de Savornin Lohman in haar boek *Het ééne noodige* (1897) van de vrije man-vrouwverhouding zowel binnen als buiten het huwelijk gaf, stelde zij anderzijds: 'Het is absoluut onwaar dat het huwelijk voor de vrouw de weg is tot geluk'. De roeping van een vrouwenleven lag niet in een huwelijk, maar 'in den weg dien God zelf haar leidt, gelukkig te maken en daardoor gelukkig te zijn in de toewijding der liefde'.³³ Er waren evenwel voor haar gegevenheden waar je niet aan moest tornen. Dat gold voor het huwelijk, waarin de verhouding van man en vrouw vastlag, maar bijvoorbeeld ook voor de positie van de dienstboden. In 1898 werd in het blad een opstelwedstrijd uitgeschreven over de positie van de dienstboden. Aanleiding was een ingezonden stukje van ene M.G.M. (waarschijnlijk mevr. Marie G. Bakhuizen-Michels, die publiceerde onder de naam Johanna Breevoort³⁴). Deze riep de N.M.B. op aandacht te besteden aan de positie en toekomst van de dienstbode: 'Pakt de meisjesbond deze zaak niet aan, dames als mevr. Goekoop-de Jong van Beek en Donk, of vrouwen als Mina Drucker, zullen het mettertijd doen, en dan ware de christelijke invloed grootendeels verspeeld'. Op voorhand krijgt ze reeds antwoord van 'tante Jo': 'dat wij allen gelukkig en tevreden zijn met het werk en het plaatsje dat Hij ons aanwijst'.³⁵ De positie van de dienstbode werd een heet hangijzer dat tot veel discussie in de bond leidde. Wie de wedstrijd gewonnen heeft, weten we niet. Wel werd in november 1898 het eerste antwoord van de wedstrijd gepubliceerd. H.W.S. liet zich in hetzelfde nummer over het onderwerp uit in een artikel, getiteld 'Zon-

29. *Onze Jonge Meisjes* v, 4 (jan. 1899).

30. Zie voor de door zijn evangelisatie- en publicatiearbeid bekende theoloog dr. J.H. Gunning J.Hz.: *BLGNP* III, 156-159.

31. *Onze Jonge Meisjes* III, 10 (juli 1897).

32. *Onze Jonge Meisjes* III, 11 (aug. 1897).

33. *Onze Jonge Meisjes* IV, 12 (sept. 1898).

34. Zie voor de schrijfster M.G. Bakhoven-Michels (1869-1942) o.a. H.J. van de Streek 'De christenvrouwen (1880-1940): liefdadigheid, vrouwenbeweging en politiek', in: J. de Bruijn (red.), *Een land nog niet in kaart gebracht. Aspecten van het protestants-christelijk leven in Nederland in de jaren 1880-1940*, Amsterdam 1987, m.n. 224-226, 228.

35. *Onze Jonge Meisjes* v, 1 (okt. 1898). Zie voor de feministe en schrijfster Cécile Goekoop-de Jong van Beek en Donk: *Biografisch Woordenboek van Nederland* v, 237-239; voor de feministe Wilhelmina Drucker (Lensing): *BWN* II, 348-350. Het is niet duidelijk wie 'Tante Jo' was.